

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน” กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ เกษตรกรรุ่นใหม่ที่ยื่นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจำนวน 871 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดและสุ่มกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบบจำเพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกจากเกษตรกรรุ่นใหม่ผู้ที่มีความสนใจหรือประกอบอาชีพทางการเกษตร ไม่จำกัดเพศ อายุระหว่าง 17-45 ปี โดยคัดเลือกผู้ผ่านเกณฑ์ตามใบสมัครมาจำนวน 50 คน เพื่อเข้าร่วมโครงการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) แบบสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.2 กำหนดกรอบเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยที่จะทำการศึกษา

2.1.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่อกรรมการ เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความเห็น จากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2 องค์ประกอบของเครื่องมือ

2.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ ขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ และขั้นตอนการประเมินความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความพึงพอใจในการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ มีรายละเอียดดังนี้

1) *ขั้นตอนการการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ* ในแบบสัมภาษณ์ (รายละเอียดดังภาคผนวก ก) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

(1) *ขั้นตอนรับสมัคร/คัดเลือก เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์* เพื่อคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดและปลายปิด มีลักษณะคำถาม ได้แก่ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม ความตั้งใจในการประกอบอาชีพการเกษตร ความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรเชิงธุรกิจ และความสนใจเรียนรู้ในการทำแผนธุรกิจ

(2) *ขั้นตอนการศึกษาความต้องการการพัฒนา* เครื่องมือคือแบบสนทนากลุ่ม (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) เป็นแบบสนทนาเพื่อหาความต้องการในการพัฒนา ประกอบไปด้วย เนื้อหา วิธีการ และสื่อที่ใช้

(3) *ขั้นตอนการพัฒนาความสามารถ* เครื่องมือ ได้แก่ แบบฝึกอบรม และสื่อต่างๆ ในการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ

2) *ขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ* เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินการเปลี่ยนแปลงก่อน-หลังเข้าร่วมโครงการ (รายละเอียดดังภาคผนวก ค) โดยมีประเด็นดังนี้

(1) การประเมินความรู้ (Knowledge) ในการจัดทำแผนธุรกิจ ได้แก่ การพัฒนาการผลิต การพัฒนาสินค้าและบริการ โมเดลธุรกิจ และการจัดทำแผนธุรกิจ

(2) การประเมินทัศนคติ (attitude) ได้แก่ การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การมีโค้ช การจัดให้มีการดูงาน และการเรียนรู้จากคนต้นแบบ

(3) การประเมินการปฏิบัติ (practice) ในการจัดทำแผนธุรกิจ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์ของสถานประกอบการ การตลาดและการขายสินค้าและบริการ การผลิตและบริการ บัญชีและการเงิน การจัดซื้อและจัดหาปัจจัยการผลิต การจัดการบุคลากร การวิเคราะห์ห้องค์กรของสถานประกอบการ การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขการประกอบธุรกิจ การจัดทำแผนพัฒนาองค์กร การเขียนแผนพัฒนาและปรับปรุงธุรกิจ

3) *ขั้นตอนการประเมินความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความพึงพอใจ* ในการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ ประกอบไปด้วย 3 เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (รายละเอียดดังภาคผนวก ง) แบบสนทนากลุ่ม (รายละเอียดดังภาคผนวก จ) และแบบการสัมมนา (รายละเอียดดังภาคผนวก ฉ) โดยมีประเด็นดังนี้

(1) *ด้านเนื้อหา* ประกอบด้วย การพัฒนาการผลิต การพัฒนาสินค้าและบริการ โมเดลธุรกิจ และการจัดทำแผน

(2) *ด้านวิธีการพัฒนา* ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

(3) *ด้านสื่อที่ใช้ในการพัฒนา* ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อเทคโนโลยี สารสนเทศ

2.2.2 การสร้างเครื่องมือ โดยการกำหนดตัวแปรที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดตัวแปรในแต่ละประเด็นตามที่กำหนดไว้ มาสร้างเป็นคำถาม ซึ่งคำถามประกอบด้วยคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือคำถามปิด (closed-end question) การวิจัยครั้งนี้แบ่งคำถามตามเครื่องมือต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1) **ขั้นตอนการการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ** มีรายละเอียดดังนี้

(1) **ขั้นตอนรับสมัคร/คัดเลือก** เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์ เพื่อคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นลักษณะคำถามเกี่ยวกับ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม ความตั้งใจในการประกอบอาชีพการเกษตร ความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรเชิงธุรกิจ และความสนใจเรียนรู้ในการทำแผนธุรกิจ

(2) **ขั้นตอนการศึกษาความต้องการการพัฒนา** เครื่องมือคือแบบสนทนากลุ่ม เป็นแบบสนทนาเพื่อหาความต้องการในการพัฒนา ประกอบไปด้วย เนื้อหา วิธีการ และสื่อที่ใช้

(3) **ขั้นตอนการพัฒนาความสามารถ** เครื่องมือ ได้แก่ แบบฝึกอบรมและสื่อต่างๆ ในการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ

2) **ขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ** มีรายละเอียดดังนี้

(1) **แบบประเมินเกี่ยวกับความรู้ (knowledge)** ในการจัดทำแผนธุรกิจ ก่อนและหลังเข้าโครงการ โดยมีเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับความรู้น้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับความรู้น้อย
- 3 หมายถึง ระดับความรู้ปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับความรู้มาก
- 5 หมายถึง ระดับความรู้มากที่สุด

(2) **แบบประเมินเกี่ยวกับทัศนคติ (attitude)** ในการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจก่อนและหลังเข้าโครงการ โดยมีเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับทัศนคติน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับทัศนคติน้อย
- 3 หมายถึง ระดับทัศนคติปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับทัศนคติมาก
- 5 หมายถึง ระดับทัศนคติมากที่สุด

(3) **แบบประเมินเกี่ยวกับการปฏิบัติ (practice)** หรือความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจก่อนและหลังเข้าโครงการ โดยมีเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อย
- 3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง

4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก

5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด

3) *ขั้นตอนการประเมินความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความพึงพอใจ ในการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ* ประกอบไปด้วย 3 เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และแบบการสัมมนา โดยมีเกณฑ์การประเมินการพัฒนาความสามารถเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านเนื้อหา วิธีการ และสื่อที่ใช้ 3 ด้าน ดังนี้

(1) ความเหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านเนื้อหา วิธีการ และสื่อที่ใช้ โดยมีเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

1 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

2 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อย

3 หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง

4 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมาก

5 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมากที่สุด

(2) ความเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านเนื้อหา วิธีการ และสื่อที่ใช้ โดยมีเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

1 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

2 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์น้อย

3 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์ปานกลาง

4 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์มาก

5 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์มากที่สุด

(3) ความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านเนื้อหา วิธีการ และสื่อที่ใช้ โดยมีเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม แบบฝึกอบรม แบบประเมินความสามารถ และแบบประเมินการพัฒนาความสามารถ ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ ขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ และขั้นตอนการประเมินความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความพึงพอใจ ในการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ขั้นตอนการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนรับสมัคร/คัดเลือก ขั้นตอนการศึกษาความต้องการการพัฒนา ขั้นตอนการพัฒนาความสามารถ มีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1.1 ขั้นตอนรับสมัคร/คัดเลือก วิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อใช้บรรยายข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D Standard Deviation)

4.1.2 ขั้นตอนการศึกษาความต้องการการพัฒนา วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ ทางด้านเนื้อหา วิธีการ และสื่อที่ใช้

4.1.3 ขั้นตอนการพัฒนาความสามารถ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจทางด้านเนื้อหา วิธีการ และสื่อที่ใช้

4.2 ขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ มีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

4.2.1 การประเมินความสามารถ วิเคราะห์ดังนี้

1) ด้านความรู้ (knowledge) ในการจัดทำแผนธุรกิจ ได้แก่ การพัฒนาการผลิต การพัฒนาสินค้าและบริการ โมเดลธุรกิจ และการจัดทำแผนธุรกิจ วิเคราะห์ความรู้ (ก่อน-หลัง) วิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (t-test) และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อใช้บรรยายข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.: Standard Deviation) โดยการแปลความหมาย ดังนี้

- 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความรู้น้อยที่สุด
- 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความรู้น้อย
- 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความรู้ปานกลาง
- 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความรู้มาก
- 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความรู้มากที่สุด

2) ทศนคติ (attitude) ในการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ ได้แก่ การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การมีโค้ช การจัดให้มีการดูงาน และการเรียนรู้จากคนต้นแบบ วิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (t-test) และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อใช้บรรยายข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.: Standard Deviation) โดยการแปลความหมาย ดังนี้

- 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับทัศนคติที่น้อยที่สุด
- 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับทัศนคติที่น้อย
- 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับทัศนคติปานกลาง
- 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับทัศนคติมาก
- 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับทัศนคติมากที่สุด

3) การปฏิบัติ (practice) หรือความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์ของสถานประกอบการ การตลาดและการขายสินค้าและบริการ การผลิตและบริการ บัญชีและการเงิน การจัดซื้อและจัดหาปัจจัยการผลิต การจัดการบุคลากร การวิเคราะห์องค์กรของสถานประกอบการ การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขการประกอบธุรกิจ การจัดทำแผนพัฒนาองค์กร การเขียนแผนพัฒนาและปรับปรุงธุรกิจ วิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (t-test) และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อใช้บรรยายข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.: Standard Deviation) โดยการแปลความหมาย ดังนี้

- 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด
- 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่น้อย
- 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง
- 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก
- 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่สุด

4.2.2 ขั้นตอนการประเมินความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความพึงพอใจในการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และแบบการสนทนา เกี่ยวกับการพัฒนา ด้านเนื้อหา วิธีการ และสื่อที่ใช้ โดยแบบสัมภาษณ์มีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

1) ความเหมาะสมต่อการพัฒนาความสามารถการจัดทำแผนธุรกิจ วิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อใช้บรรยายข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.: Standard Deviation) โดยการแปลความหมาย ดังนี้

- 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด
- 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อย
- 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง
- 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมาก
- 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมากที่สุด

2) ความเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความสามารถการจัดทำแผนธุรกิจ วิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อใช้บรรยายข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.: Standard Deviation) โดยการแปลความหมาย ดังนี้

- 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด
- 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์น้อย
- 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์ปานกลาง
- 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์มาก
- 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์มากที่สุด

3) ความพึงพอใจต่อการพัฒนาความสามารถการจัดทำแผนธุรกิจ วิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อใช้บรรยายข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.: Standard Deviation) โดยการแปลความหมาย ดังนี้

- 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด
- 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย
- 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง
- 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก
- 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ส่วนการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content-analysis)

